

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Vera sententia triplici conclusione explicantur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

S. II.

Vera sententia triplici conclusione explicatur.

- D**ico primò: Homo in statu innocentie nullo modo potuit peccare venialiter, hoc est non potuit committere peccatum, quod vel propter parvitatem materie, vel propter defectum deliberationis, vel ex genere suo, esset veniale.
96. Probatur primò ratione quam habet Divus Thomas hic quæst. 89. art. 3. in *sed contra*. Nihil pœnale esse potuit in statu innocentie, siue justitie originalis: Sed si homo in illo statu potuisset committere peccatum, quod vel propter defectum deliberationis, vel propter parvitatem materie, vel ex genere suo, fuisset veniale, aliquid pœnale eo ipso exitisset in illo statu: Ergo &c. Major est Divi Augustini 14. de civit. Dei, citati à D. Thoma, & ratio est, quia ille status erat omnimodæ perfectionis, & felicitatis. Minor verò probatur: Ex peccato veniali sequitur reatus pœnæ, etiam sensus: Ergo si homo aliquod peccatum veniale committere potuisset in statu justitie originalis, aliquid pœnale eo ipso in tali statu esse potuisset.
97. Confirmatur: Magis repugnabat felicitati status justitie originalis quævis culpa etiam levissima, quàm quæcunque pœna aut infirmitas corporalis, quoniam est majus malum & major miseria: Ergo sicut fatentur Adversarii, nullam pœnam aut infirmitatem corporalem potuisse esse in tali statu; ita admittere tenentur, quod neque aliqua culpa venialis poterat in eo reperiri.
98. Ad hoc argumentum respondent Adversarii, quod vel ex peccato veniali tunc non sequeretur reatus pœnæ, sed debitum dumtaxat habendi ferventiorum actum charitatis, illius remissivum; vel si ex tali peccato sequeretur reatus pœnæ, tamen pœna (inquiunt) solum esset quædam displicentia interna, quæ remitteretur, non verò pœna externa.
99. Sed contra primum est: Actus charitatis non habet quod sit remissivus peccati venialis, nisi in quantum est virtualis penitentia de ipso, displicentiam formalem causans circa tale peccatum, quando memoriæ occurrit: Ergo ipso, quod homo in justitia originali posset habere actum charitatis remissivum peccati venialis, posset habere displicentiam formalem de illo, atque adeò aliquam pœnam.
100. Contra secundum verò facit, quod non minus felicitati status innocentie repugnaret dolor internus, siue displicentia interior, quàm dolor externus, siue pœna sensibilis. Unde Augustinus loco citato, de illo statu felicissimo loquens, ait: *Nec aberat quidquam quod bona voluntas adipisceretur, nec inerat quod carnem animumve hominis feliciter viventis offenderet.*
101. Probatur secundò conclusio: Si homo in statu innocentie posset aliquod peccatum veniale committere, v. g. mendacium jocosum proferre, sequeretur quod ex illo actuali mendacio aliquoties repetito posset generari habitus mentiendi: Sed ejusmodi habitus repugnat cum statu justitie originalis: Ergo & potentia ad peccandum venialiter, siue ex imperfecta deliberatione, siue ex objecto, siue ex parvitate materie. Sequela Majoris est evidens: si enim posset homo in justitia originali aliquod peccatum veniale

A le semel committere, poterit & ipsum iterum atque iterum committere: nulla enim ratio disparitatis assignari potest: ex actibus autem repetitis generatur habitus. Minor verò suadetur: Habitus vitiosus (qualis esset qui produceretur prædictis actibus) cum ex natura sua inclinet voluntatem ad malum, & ex consequenti infertur in ea difficultatem aliquam in evitacione peccati, & in prosecutione boni, repugnat evidenter perfectioni & felicitati status innocentie: Ergo &c.

Respondet Almainus loco citato, negando sequelam Majoris, quia (inquit) justitia originalis impediret, ne generaretur iste habitus.

Sed contra primò: Justitia originalis non opponeretur formaliter habitui peccati venialis: Ergo illius productionem non impediret.

B Contra secundò: Gratia sanctificans, & habitus supernaturales & infusi non impediunt ne ex actibus venialiter peccaminosis generentur mali habitus naturales: Ergo neque justitia originalis, quæ quantum ad perfectionem & effectum primum non distinguebatur à gratia sanctificante, ut ostendimus in Tractatu de statibus humanæ nature, id poterat impedire. Tertio: Habitibus naturaliter generantur ex actibus: Ergo si justitia originalis non posset impedire productionem actuum, non posset etiam impedire productionem habituum.

Respondent alii, quod Deus impediret hanc generationem, propter dignitatem illius status.

Sed neque hoc placet: Nam si propter dignitatem illius status Deus impediret generationem habitus vitiosi, multò magis impediret productionem actus vitiosi, utpote peioris, saltem in genere mortis, quàm sit ipse habitus.

Tertio alii dicunt, quod quamvis generaretur ille habitus, tamen à justitia originali impediretur ne inclinaretur ad suum actum; sicut appetitus sensitivus ligabatur ne insurgeret contra rationem.

Sed hoc etiam frivolum est, nam si justitia originalis posset impedire & ligare ejusmodi habitum, non esset ratio cur non posset ligare potentiam, ne exiret in actus peccatorum venialium, præsertim cum hoc melius esset quàm illud. Hæc conclusio magis patebit ex dicendis in sequenti.

D Dico secundò: Non solum peccata venialia ex subreptione appetitus, aut ex indeliberatione, sed etiam ex genere, & ex parvitate materie, repugnabant statui innocentie ab intrinseco, & ex vi præcisè doni integritatis.

Probatur primò ratione D. Thomæ hic art. 3. Homo in statu innocentie non poterat peccare venialiter, antequam peccaret mortaliter, ob infallibilem ordinis firmitatem, quæ inferiori continebatur sub superiori: nomine autem inferioris non solum intelligit D. Thomas appetitum sensitivum, sed etiam rationem inferiorem, quatenus respicit ea quæ sunt ad finem, ut sic enim inferior est quodammodo seipsa quatenus respicit finem: Ergo sicut ob perfectam subordinationem appetitus sensitivi ad rationem, quam donum integritatis præstabat in statu innocentie, huic statui ab intrinseco repugnabant peccata venialia ex subreptione appetitus, aut ex indeliberatione (hæc enim non contingunt, nisi cum appetitus sensitivus antevertit rationem, & ejus judicium perturbat) ita ob perfectam subordinationem rationis inferioris, respicientis media

media, ad superiorem quæ considerat finem (quam etiam in statu innocentia donum integritatis in homine sciebat, cum in illo felicissimo statu omnia inferioribus suis subicerentur) repugnabant huic statui peccata venialia ex genere, & ex parvitate materia. Nam ut ibidem ait S. Doctor: *Quod humanus animus inordinetur circa ea quæ sunt ad finem, servato debito ordine ad finem (ut contingit quando peccat venialiter, etiam peccato veniali ex genere, aut ex parvitate materia) provenit ex hoc quod ea quæ sunt ad finem, non ordinantur infallibiliter sub fine, qui tenet summum locum, quasi principium in appetibilibus.*

106. Hanc rationem fusiùs expendit qu. 7. de malo art. 7. ubi sic discurre: *Quia etiam in ratione superiori contingit esse peccatum veniale, (scilicet ex objecto, aut ex parvitate materia) possit alicui videri, quod saltem illud veniale peccatum in statu innocentia in Adam esse potuit. Sed in hoc eadem ratio invenitur, si quis diligenter consideret. Nam cum potentia distinguantur secundum objecta, secundum ordinem objectorum est etiam ordo potentiarum: contingit autem & in objectis rationis esse ordinem superioris & inferioris, & in speculativis & in practicis: sicut enim principium indemonstrabile est principium supremum in speculandis, ita finis se habet in operabilibus; unde quandiu superior ratio hominis bene se habuisset circa finem, nullo modo defecere potuisset circa ea quæ sunt ad finem, propter indefectibilem ordinem inferiorum ad superiora, secundum conditionem illius status: sicut & in speculativis, quandiu homo habet rectam estimationem circa principia, nisi sit defectus in connectione principiorum ad conclusiones, non poterit incidere aliquis defectus circa conclusiones. Manifestum est autem ex supra dictis, quod peccatum mortale est per aversionem à fine; peccatum autem veniale est inordinatio quadam circa ea quæ sunt ad finem: unde impossibile erat hominem in statu innocentia peccare prius venialiter quam mortaliter. Incapacitas ergo peccandi venialiter in statu innocentia, juxta doctrinam D. Thomæ, non proveniebat solum ab extrinseca Dei providentia, Adamum à peccatis venialibus præservante, sed ex infallibili ordinis firmitate, quam donum integritatis in illo felicissimo statu faciebat, ita subjiendo appetitum inferiorem rationi, & rationem inferiorem superiori, ut neq; appetitus sensitivus extraheretur ab imperio rationis, neq; ratio inferior à dominio superioris, quandiu ipsa ratio superior, quæ est suprema pars hominis, per humilitatem, obedientiam, & amorem, Deo subiecta & subordinata maneret.*

107. Probatur secundò hæc conclusio ex dictis in præcedenti: Nam ut ibi ostendimus, ex natura & conditione status innocentia, atq; adeò ab intrinseco, repugnabat homini quævis miseria, tristitia, pœna, & habitus vitiosus, ex quo oritur difficultas bene operandi. Ergo & quodcumq; peccatum veniale, etiam ex genere & parvitate materia. Consequentia manifesta est: nam quodcumq; peccatum veniale, etiam ex genere, aut parvitate materia, miseria est, pœnam & tristitiam pœnitentia requirit ut remittatur, & habitum vitij generat, si multiplicetur, seu multoties committatur, ut concedunt Suarez, Vazquez, & Curiel, contra quos in præfenti disputamus. Unde illi Auctores non loquuntur consequenter, dum ex una parte concedunt omnem miseriam, tristitiam, & habitum

A vitiosum, ab intrinseco repugnare statui innocentia, ob summam hujus status felicitatem & perfectionem; & ex alia id negant de peccatis venialibus ex genere, aut ex parvitate materia, quæ sunt majus malum, & major miseria, quam quælibet pœna aut infirmitas corporalis, & quæ tristitiam pœnitentia requirunt ut remittantur, atq; habitum vitij generant, si multoties repetantur, ut ipsi nobiscum arguunt contra Scotum, Almainum, & alios defensores primæ sententia.

Dico tertio, etiam Angelum non posse peccare venialiter. Ita D. Thomas art. 4.

Probatur: Angelus potest considerari quantum modis, scilicet ut beatus, ut damnatus, ut creatus in gratia antequam peccaret, & ut conditus in puris naturalibus, hoc est quantum ad id quod ipsi convenit ex conditione suæ naturæ: Sed in nullo ex his statibus potest peccare venialiter: Ergo &c. Major patet, Minor probatur quantum ad singulas partes. Et in primis quantum ad primam, evidens est, quia non minus repugnat peccatum veniale beatitudini Angeli, quam beatitudini hominis: quare sicut homo beatus non potest peccare venialiter, ita neque Angelus beatus. Similiter quantum ad secundam non minus est certa, saltem propter conditionem communem omnium damnatorum, qui ita sunt obstinati in odio Dei, & in superbia, ut ad omnia quæ agunt moveantur ex ejus intentione. Quod aliqui colligunt ex illo Psal. 73. *Superbia eorum qui te oderunt, ascendit semper.* Tertia verò suadetur ratione quam habet D. Thomas loco citato in argum. *Sed contra:* Angelus ut conditus à Deo in statu gratia, non minoris erat perfectionis & felicitatis, quam homo creatus in statu justitia originalis: Ergo si homo in hoc statu felicissimo non poterat peccare venialiter, à fortiori nec Angelus in statu gratia conditus.

Ultima deniq; pars, quæ non videtur ita certa ac præcedentes, & quæ idcirco à Recentioribus negatur, aut revocatur in dubium, probatur ratione ejusdem S. Doctoris in corpore articuli, quæ sic potest proponi. Ille qui non fertur ad ea quæ sunt ad finem, nisi secundum quod stant sub ordine finis, non potest peccare venialiter: Sed Angelus ex sua natura id habet: Ergo ex conditione suæ naturæ habet quod non possit peccare venialiter. Major patet: quia peccatum veniale committitur per hoc quod quis deordinatè fertur in ea quæ sunt ad finem: Ergo qui non fertur, nec potest ferri in ea quæ sunt ad finem, nisi secundum quod stant sub ordine finis, non potest peccare venialiter. Minor verò suadetur: Sicut se habet angelicus intellectus ad principia & conclusiones, ita se habet ejus voluntas ad finem, & ad media; in appetibilibus enim fines sunt sicut principia, ea verò quæ sunt ad finem, sicut conclusiones, ut sæpè ait Aristoteles: Sed intellectus Angelicus, cum non sit discursivus, nec procedat à principijs ad conclusiones, seorsim utrumq; intelligendo, ut in nobis contingit, non considerat conclusiones nisi prout sunt in principijs: Ergo nec ejus voluntas fertur in ea quæ sunt ad finem, nisi secundum quod stant sub ordine finis: & sic in Angelo non potest esse deordinatio circa ea quæ sunt ad finem, nisi sit deordinatio circa ipsum finem, quæ est peccatum mortale, unde vel nullo modo, vel mortaliter peccat.

Confir-

110. Confirmatur: Angelus, cum non habeat duplicem appetitum, sicut homo, non potest creatur nisi cum integritate naturæ, subindeq; cum subordinatione & subjectione rationis & voluntatis, prout versantur circa media, ad seipsas prout versantur circa finem: Sed ex tali integritate & subjectione provenit impotentia peccandi venialiter, ut conclusione præcedenti ostentum est: Ergo Angelus ex conditione suæ naturæ habet quod non possit venialiter peccare.

§. III.

Præcipua objectiones solvuntur.

111. **C**ONTRA primam conclusionem objicitur primò: Gratia & charitas ex meritis Christi in isto statu perfectius conjungunt hominem Deo & legi, quam conjungeret justitia originalis in statu innocentia: Sed homo cum gratia Christi potest modò peccare venialiter, priusquam mortaliter: Ergo & Adam id potuit in statu innocentia, seu originalis justitia.

112. Secundò: Adam in statu innocentia merebatur abstinendo à venialibus, ac proinde liberè ab illis abstinere, cum libertas sit conditio necessariò requisita ad meritum: Ergo in illo statu poterat peccare venialiter: libertas enim contrarietatis potentiam ad opposita requirit.

113. Tertio: Qui potest eligere majus malum, à fortiori potest eligere minus: Sed peccare venialiter est minus malum quam peccare mortaliter: Ergo cum homo in statu innocentia posset peccare mortaliter, à fortiori poterat peccare venialiter.

114. Quarto: Adamus in statu innocentia poterat dicere mendacium jocosum cum juramento: Ergo & sine juramento: Sed mendacium jocosum sine juramento est peccatum duntaxat veniale: Ergo Adamus in statu innocentia poterat peccare venialiter.

115. Quinto: Posset homo in illo statu habere motum infidelitatis non plenè & perfectè deliberatum, sive ex subreptione; potest enim ille motus provenire ex deordinatione aut defectu virium superiorum, sine ullo motu appetitûs sensitivi, ut docet D. Thomas supra qu. 74. art. 10. Sed motus infidelitatis non placè & perfectè deliberatus, est peccatum solum veniale: Ergo idem quod prius.

116. Sexto: Sicut Deus prohibuit primis parentibus esum ligni vetiti sub mortali, ita potuisset illum prohibere solum sub veniali; cum esus ille de se non esset malus: Sed hoc dato, potuisset Adam violare præceptum illud: Ergo potuisset peccare venialiter.

117. Denique: Datur status in quo potest homo peccare mortaliter & venialiter, nempe iste in quo existimus; invenitur etiam alius status, nimirum beatitudinis æternæ, in quo non potest quis peccare venialiter nec mortaliter; in idem status in quo non potest peccare venialiter, sed solum mortaliter, videlicet status damnationis æternæ: Ergo similiter dari poterit status, in quo possit peccare venialiter, & non mortaliter, ipso durante: ille autem status non potest alius excogitari, quam status naturæ integræ, sive justitiæ originalis: Ergo in eo Adam poterat peccare venialiter.

118. Hæc argumenta, licet primo aspectu appareant difficilia, ex fundamentis tamen supra in

A probatione primæ & secundæ conclusionis statutus facile dilui possunt. Unde ad primum, concessa Majori & Minori, neganda est Consequentia: quia, ut rectè advertunt Cajetanus & Conradus, committitur in eo iste defectus; quod assumitur pro causa conclusionis id quod verè non est causa; nam causa propter quam homo in statu innocentia non posset peccare venialiter, non esset conjunctio hominis cum Deo, sed perfecta subordinatio inferiorum ad superiora, vel ut loquitur D. Thomas, *insalubilis ordinis firmitas*, quæ appetitus inferiori rationi, & ratio inferior respiciens media, superiori finem consideranti & intendenti, plenè subjiciantur, ratione doni integritatis, quem effectum non habet gratia medicinalis Christi in isto statu.

B Ad secundum respondetur Adamum meruisse vitando venialia, quia licet in sensu composito, seu retinendo justitiam originalem, non esset liber ad peccandum venialiter, simpliciter tamen & absolute liber erat, quatenus poterat removere prohibens, scilicet justitiam originalem, illam destruendo per peccatum mortale: sicut dici solet de eo cui unicuique tantum est medium ad consecutionem finis; licet enim supposita intentione finis, ille non sit liber circa tale medium, absolute tamen est liber, quia potest cessare ab intentione finis, & quia necessitas ex suppositione, maxime si sit dependens à libero arbitrio, non aufert libertatem, ut sæpe dictum est; unde ratione talis libertatis potest esse meritum in electione talis medi.

C Ad tertium dicendum, non esse inconveniens, hominem in statu innocentia non potuisse eligere minus malum, antequam eligeret majus: nam majus malum, quale est peccatum mortale, ita opponitur integritati illius status, ut ipsam corrumpere valeat, & hominem justitia originali privare: minus autem malum, quale est peccatum veniale, *Nec privare justitiâ originali poterat, cujus principium erat in ordine superiori partis ad Deum, à quo veniale peccatum non separatur: nec simul poterat cum ea esse, propter ordinem inferiorem sub superiori, ut in 2. dist. 2. qu. 2. art. 3. ad 4. & hic art. 3. ad 3. art. D. Thomas.* Unde cum homo posset integritatem illius status destruere, & illa manente nullam posset inordinationem appetitûs, vel rationis inferioris habere, poterat eligere majus malum, scilicet peccatum mortale; minus verò malum, scilicet peccatum veniale, non poterat immediatè eligere, antequam majus eligeret, sicut non poterat eligere tristitiam, aut pœnam habere, ante culpam.

D Ad quartum respondeo, quod quamvis Adam in statu innocentia potuerit dicere mendacium jocosum sine juramento, non tamen propterea sequitur quod potuerit peccare venialiter, priusquam mortaliter: quia in illo statu non poterat dicere mendacium, nisi vel ex contemptu, aut constituendo in eo ultimum finem, aut alio modo peccando mortaliter: nam ut vidimus ex D. Thoma, ratione perfectæ subjectionis inferiorum ad superiora, quam donum integritatis præstabat, homo non poterat in felicissimo illo statu prius deordinari circa media, quam circa finem. Unde

E Ad quintum, nego Majorem: motus enim imperfectè deliberatus in ratione superiori, non potest provenire nisi ex subreptione, neque adeò ex deordinatione vel appetitûs sensitivi, vel